TARİH

9. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 6 · 2. SÜRÜM

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. Soruları aşağıdaki iki kaynaktan yararlanarak cevaplayınız.

Kaynak A

Atatürk, 1935 yılında Gelibolu Yarımadası'nı gezen Afet İnan'ın yarımadada neden Türk abideleri bulunmadığını sorması üzerine şunları söylemiştir: "Evet, doğru, biz de Mehmetçiğimizi anmak için, büyük, çok büyük abideler yapmalıyız. Fakat bu bir zaman ve imkân meselesidir. Ancak seni tatmin etmek için söyleyeyim ki, bu toprakların Türk hudutları içinde kalmasıyla, Mehmetçik en büyük abideyi bizzat kurmuştur."

(Atatürk'ün sözü ders kitabından alınmıştır.)

Kaynak B

Yusuf, okulunun düzenlediği iki günlük gezide Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alanı'nı gezdi. Dönüşte gezi defterine şunları yazdı:

"Siperlerin bazı yerlerde birbirine birkaç adım kadar yakın olduğunu görünce askerlerin aylarca ölümle burun buruna nasıl yaşadığını düşündüm; bir an kendimi onların yerine koydum. Şehitlikteki adlar arasında bizim ilçeden askerler de vardı. Bu toprakları savunanların aramızdan insanlar olduğunu bilmek beni buraya daha çok bağladı. Rehberimiz, yarımadada savaşta ölen yabancı askerlerin mezarlıklarının da bulunduğunu anlattı; o askerlerin ailelerini de düşünmeden edemedim. Eve dönünce rehberin anlattıklarını kütüphaneden bulduğum kitaplarla karşılaştırdım ve bazı ayrıntıların farklı anlatıldığını fark ettim. Bağımsız bir ülkede okula gidebilmemin bir bedeli olduğunu artık daha iyi anlıyorum."

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

1.1. Bu gezinin Yusuf'a bireysel olarak kazandırdıklarından üçünü, her birini gezi defterindeki bir ifadeyle ilişkilendirerek yazınız. (6 puan)

1.2. Atatürk'ün sözünü ve Yusuf'un gezi defterini birlikte değerlendirerek Çanakkale Savaşları gibi ortak geçmişe ait olayları öğrenmenin topluma sağladığı faydaları yorumlayınız. (8 puan)

2. Kaynak A ve Kaynak B'yi inceleyerek soruları cevaplayınız.

Kaynak A

Bosna-Hersek'teki Mostar şehrinde, Neretva Nehri üzerindeki tek kemerli taş köprü Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Mimar Hayreddin tarafından yapılmış ve 1566'da tamamlanmıştır. Mostar Köprüsü adıyla bilinen yapı, yüzyıllar boyunca nehrin iki yakasında yaşayan toplulukları birbirine bağlamış ve şehrin simgesi olmuştur. 9 Kasım 1993'te Bosna Savaşı sırasında top atışlarıyla yıkılan köprünün savaştan sonra yeniden yapılmasına karar verildi. Uzmanlar, köprünün XVI. yüzyılda hangi yöntemlerle yapıldığını araştırdı ve köprüyü dönemin yapım tekniklerine ve yöredeki taş ocaklarından çıkarılan aynı tür taşlara bağlı kalarak yeniden inşa etti. Türkiye'nin de destek verdiği çalışmaların sonunda köprü 2004'te yeniden açıldı. 2005'te UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınan köprü, bugün farklı toplulukların barış içinde birlikte yaşama isteğinin simgesi olarak görülmektedir.

(Bu metin, Mostar Köprüsü'ne ilişkin bilgilerden yararlanılarak soru için hazırlanmıştır.)

Kaynak B

"(…) Karun hazinelerinin en değerli parçası olan Kanatlı Denizatı Broşu, Uşak Müzesinden çalınıp Almanya'ya götürülmüştür. (…) Diplomatik girişimler sonucunda 2013 yılında Türkiye'ye iade edilen bu broş, günümüzde Uşak Arkeoloji Müzesinde sergilenmektedir."

(Ders kitabından alınmıştır.)

2.1. Kaynak A'yı, olayların sırasını ve aralarındaki ilişkiyi bozmadan iki cümleyle özetleyiniz. (4 puan)

2.2. Kaynak A'ya göre köprünün XVI. yüzyıldaki yapım yöntemleri araştırılarak aslına uygun biçimde yeniden yapılmasının Mostar'da yaşayanlara sağladığı faydaları tarih öğrenmenin faydaları açısından açıklayınız. (4 puan)

2.3. Kaynak A ve Kaynak B'deki örneklerden yararlanarak geçmişe ait eserleri tanımanın ve korumanın bireye ve topluma birer faydasını tarih öğrenmenin faydaları açısından yorumlayınız. (6 puan)

3. Kaynak A ve Kaynak B'yi okuyarak soruları cevaplayınız.

Kaynak A

1965 nüfus sayımına göre Türkiye nüfusunun yaklaşık üçte ikisi köylerde yaşıyordu. TRT'nin 31 Ocak 1968'de Ankara'da başlattığı deneme televizyon yayınları, yeni vericiler kuruldukça yıllar içinde ülkenin diğer bölgelerine ulaştı. 1970'te kurulan Türkiye Elektrik Kurumunun da üstlendiği köylere elektrik götürme çalışmaları 1970'li ve 1980'li yıllarda hızlandı.

(Bu metin, dönemin genel tarihî bilgilerinden yararlanılarak soru için hazırlanmıştır.)

Kaynak B

Ece, tarih öğretmeninin verdiği sözlü tarih ödevi için çocukluğunu 1960'lı ve 1970'li yıllarda bir köyde geçiren dedesi Nuri Bey'le görüştü. Nuri Bey şunları anlattı:

"Akşam olunca gaz lambasını yakardık; ödevlerimi onun titrek ışığında yapardım. Suyumuzu köy çeşmesinden bakır güğümlerle taşırdık; kış sabahları çeşmenin başında sıra beklerken ellerimiz donardı. Köyde tek radyo muhtarın evindeydi, önemli bir haber olduğunda herkes oraya toplanırdı. Ortaokul için kasabaya gidince televizyonu ilk kez kahvehanede gördüm; siyah beyaz ekranın önünde nefesimizi tutup izlemiştik. Köyümüze elektrik ben askerden döndükten sonra geldi. İlk ampul yandığında annem sevinçten ağlamıştı."

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

3.1. Nuri Bey'in anlattıklarını, olayların sırasını koruyarak kendi cümlelerinizle özetleyiniz. (5 puan)

3.2. Nuri Bey'in anlattıklarından hangi ifadeler, Ece'nin o yıllarda köyde yaşayanların duygularını ve yaşam koşullarını anlamasına yardımcı olabilir? İki ifade seçerek tarihsel empati açısından açıklayınız. (5 puan)

3.3. Ece'nin bu görüşmeden bireysel olarak kazanabileceği iki şeyi açıklayınız. (4 puan)

3.4. Bir öğrenci, "Elektriksiz günler çok geride kaldı; bu anıları öğrenmenin bugün kimseye yararı yoktur." demiştir. Bu görüşe katılıp katılmadığınızı Kaynak A ve Kaynak B'ye dayanarak, tarih öğrenmenin topluma faydaları açısından açıklayınız. (6 puan)

4. Öğrencilerin “Tarihçi Neyi, Nasıl İnceler?” başlıklı sunumu için hazırladığı metin aşağıda verilmiştir.

(I) Tarihçi, geçmişteki bütün olayları araştıramayacağı için konusunu seçerken olayın tarihsel önemine, yani o dönemin insanlarını nasıl etkilediğine ve etkilerinin sürüp sürmediğine bakar. (II) Kanıt, tarihçinin sorduğu sorulara cevap veren, kaynaklardaki bilgilerdir. (III) Yanardağ püskürmeleri ve gök cisimlerinin oluşumu gibi insan yaşamıyla hiçbir bağı olmayan doğa olayları da tarihçinin araştırma alanına girer. (IV) Geçmiş, zaman, yöntem, neden-sonuç, değişim ve süreklilik tarihin temel kavramlarındandır. (V) Değişim ve süreklilik birbirinin karşıtı olduğu için bir toplumda aynı dönemde hem değişen hem de değişmeden süren unsurlar bulunamaz. (VI) Tarihçiler bir konuyu araştırırken o konuda daha önce yapılmış çalışmaları da inceler. (VII) Tarihçiler araştırmalarını kolaylaştırmak gibi amaçlarla tarihi çağ, yüzyıl gibi dönemlere ayırır. (VIII) İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ ve Yakın Çağ biçimindeki çağ ayrımı, bütün toplumların tarihine uygulanabilen evrensel bir sınıflandırmadır.

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Metindeki yanlış bilgi içeren cümleleri bulup numaralarını yazınız ve her birini doğru bilgiyle yeniden yazınız. (12 puan)

5. Soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

XIII. yüzyılda İzlanda'da yazıya geçirilen iki destanda (sagada), yaklaşık 1000 yılında Grönland'dan batıya yelken açan denizcilerin "Vinland" adını verdikleri bir kıyıya ulaştığı anlatılır. Bu anlatıların gerçek bir yolculuğa dayanıp dayanmadığı uzun süre tartışıldı.

1965'te Yale Üniversitesi, XV. yüzyılda çizildiği ileri sürülen ve Vinland'ı gösteren bir haritayı tanıttı. Nereden geldiği bilinmeyen ve mürekkebi incelenmemiş olan harita, Vikinglerin Amerika'ya ulaştığının belgesi olarak büyük ilgi gördü. Sonraki incelemelerde mürekkepte ancak 1920'lerde üretilmeye başlanan bir madde bulundu; 2021'de haritanın sahte olduğu kesinleşti.

Norveçli Helge ve Anne Stine Ingstad çifti ise destanlardaki yer tasvirlerinden yola çıkarak Kanada'nın Newfoundland (Nufaundlend) Adası kıyılarını taradı. 1960'ta yöre halkından birinin gösterdiği tümseklerde sonraki yıllarda yaptıkları kazılarda İskandinav tarzı ev kalıntıları, demir gemi perçinleri ve bronz bir giysi iğnesi buldular. Böylece Vikinglerin Kristof Kolomb'dan yaklaşık beş yüzyıl önce Amerika'ya ulaştığı kanıtlandı. Adada yetişmeyen bir ceviz türünün kabukları ise Vikinglerin daha güneye de gittiği düşüncesini doğurdu. 2021'de yayımlanan bir araştırma, yerleşimdeki ahşap parçaların 1021 yılında kesildiğini gösterdi.

Bununla birlikte destanlardaki Vinland'ın tam olarak neresi olduğu konusunda araştırmacılar arasında bugün de görüş birliği yoktur.

(Bu metin, Vikinglerin Amerika yolculuklarına ilişkin araştırmalardaki bilgilerden yararlanılarak soru için hazırlanmıştır.)

5.1. Metinden, Vikinglerin Amerika yolculuğuna ilişkin bilginin yeni bulgularla değiştiğini gösteren iki örnek yazınız; her örnekte önceki ve sonraki bilgiyi belirtiniz. (6 puan)

5.2. Haritayı tanıtanlarla Ingstad çiftinin izlediği yolları karşılaştırarak araştırmacının yönteminin tarihsel bilgiyi nasıl etkilediğini açıklayınız. (5 puan)

5.3. Metinde yararlanılan kaynaklardan üç farklı türde birer örnek yazınız ve her birinin türünü (sözlü, yazılı, sesli ve görüntülü, eşya ve nesneler) belirtiniz. (3 puan)

5.4. Bir öğrenci, "Haritanın sahte olduğu laboratuvarda kanıtlandığına göre Vinland'ın yeri de laboratuvar deneyleriyle kesin olarak belirlenebilir." demiştir. Bu görüşü tarihsel bilginin fen bilimlerindeki bilgiden farklı yönleri açısından değerlendiriniz. (6 puan)

6. Soruları Kaynak A ve Kaynak B'den yararlanarak cevaplayınız.

Kaynak A

" 'Tarih incelemesi nedenlerin incelenmesidir'. Tarihçi ise durmadan niçin sorusunu sorar; cevap bulmayı umduğu sürece de durmaz. (…) Çünkü tarihçinin işi, sadece geçmişin bilgisini bugüne taşımak değildir. Bu, olsa olsa arşivcinin işi olabilir. Oysaki tarihçi, bir sosyal bilimci olarak tarihsel olay ya da olguların nedenleri üzerine düşünmek, aralarındaki bağlantıları kurgulamak durumundadır."

(Yazıcı, 2019, s. 21-22; ders kitabından alınmıştır.)

Kaynak B

1920'li yıllarda hızla sanayileşen ABD'de seri üretim yaygınlaştı, üretim büyük ölçüde arttı. Ancak ücretler üretim kadar artmadı, ülke gelirinin önemli bir bölümü nüfusun küçük bir kesiminde toplandı; satılamayan ürünler depolarda birikti. Tarım ürünlerinin fiyatları düştüğü için borçlarını ödeyemeyen çiftçilerin sayısı arttı. Fiyatların hep yükseleceğine inanan pek çok kişi bankalardan kredi alarak hisse senedi satın aldı; fiyatlar şirketlerin gerçek değerinin çok üzerine çıktı. 24 Ekim 1929'da New York Borsası'nda hisse senedi fiyatları hızla düşmeye başladı. Kredilerini geri alamayan bankalar iflas etti, fabrikalar kapandı, işsizlik arttı. ABD'nin başka ülkelere verdiği krediler kesilince bunalım kısa sürede dünyaya yayıldı.

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Bilgi: Bir tarihsel olayı doğrudan başlatan, genellikle açık ve dikkat çekici gelişmeye tetikleyici (hızlandırıcı) neden; olaya uzun süre içinde zemin hazırlayan, fark edilmesi daha zor gelişmelere arka plan nedenleri denir.

6.1. Kaynak B'ye göre 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın tetikleyici (hızlandırıcı) nedenini ve arka plan nedenlerinden üçünü belirleyiniz. (8 puan)

6.2. Ali, "New York Borsası çökmeseydi bu bunalım hiç yaşanmazdı." demiştir. Kaynak A ve Kaynak B'den yararlanarak bu görüşe katılıp katılmadığınızı gerekçesiyle açıklayınız. (4 puan)

6.3. Kaynak B'de anlatılan New York Borsası'ndaki çöküş ile ABD'deki sanayileşmeden hangisi tarihsel olay, hangisi tarihsel olgudur? Gerekçeleriyle belirleyiniz. (4 puan)

6.4. Kaynak A'ya göre tarihçinin işi, geçmişin bilgisini bugüne taşıyan arşivcinin işinden farklıdır. Bu farkı Kaynak B'den bir örnekle açıklayınız. (4 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	Alan becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma, SBAB3. Tarihsel Empati · Kavramsal beceriler: KB2.3. Özetleme, KB2.14. Yorumlama
2	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	Alan becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma · Kavramsal beceriler: KB2.3. Özetleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.14. Yorumlama
3	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	Alan becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma, SBAB3. Tarihsel Empati · Kavramsal beceriler: KB2.3. Özetleme, KB2.8. Sorgulama, KB2.14. Yorumlama
4	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	Alan becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma · Kavramsal beceriler: KB2.3. Özetleme, KB2.8. Sorgulama
5	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	Alan becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.4. Kaynağı Sorgulama) · Kavramsal beceriler: KB2.3. Özetleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.14. Yorumlama
6	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	Alan becerileri: SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama) · Kavramsal beceriler: KB2.4. Çözümleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.14. Yorumlama

PUANLAMA TABLOSU						
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**TOPLAM**
14	*14*	*20*	*12*	*20*	*20*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 6** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 9. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

1.1. **(6 puan)** Aşağıdaki kazanımlardan herhangi üçünün Kaynak B'deki bir ifadeyle ilişkilendirilerek yazılması beklenir; her biri 2 puandır.

- Tarihsel empati: Siperlerin birbirine ne kadar yakın olduğunu görünce askerlerin yaşadıklarını düşünmesi, kendini onların yerine koyması **(2 puan)**
- Aidiyet ve kimlik duygusunun güçlenmesi: Şehitlikte kendi ilçesinden askerlerin adlarını görünce bu topraklara daha çok bağlandığını hissetmesi **(2 puan)**
- Farklı bakış açısı ve hoşgörü kazanma: Yabancı askerlerin mezarlıklarını öğrenince onların ailelerini de düşünmesi, olaya yalnızca kendi tarafından bakmaması **(2 puan)**
- Araştırma ve sorgulama becerisinin gelişmesi: Rehberin anlattıklarını kitaplarla karşılaştırması ve farklılıkları fark etmesi **(2 puan)**
- Değerlerin bedelini kavrama ve sorumluluk bilinci: Bağımsız bir ülkede yaşamanın bir bedeli olduğunu anlaması, sahip olduğu değerlerin hangi fedakârlıklarla kazanıldığını kavraması **(2 puan)**

Kısmi puan: Kazanım doğru adlandırılır ancak Kaynak B'deki bir ifadeyle ilişkilendirilmezse (ör. yalnızca "empati kurar" yazılırsa) her biri için 1 puan verilir. "Kimlik" ya da "aidiyet", "hoşgörü" ya da "farklı bakış açısı" gibi eş anlamlı adlandırmaların her biri kabul edilir.

1.2. **(8 puan)**

- I. Kaynak A'nın yorumlanması: Atatürk'e göre Mehmetçik'in fedakârlığıyla korunan bu toprakların kendisinin en büyük anıt olduğunun; bu mirası bilen toplumun bağımsızlığın değerini kavradığının, millî bilincinin ve vatan sevgisinin güçlendiğinin belirtilmesi **(2 puan)**
- II. Ortak hafıza: Gezi, anma ve şehitlik ziyaretleri gibi yollarla Çanakkale Savaşları'nın toplumun ortak hafızasında canlı tutulduğunun; Yusuf'un şehitlikte kendi ilçesinden adlar görmesinin bu ortak geçmişin bütün yurdu kapsadığını gösterdiğinin açıklanması **(2 puan)**
- III. Ortak değerler ve birlik-beraberlik: Yurdun dört bir yanından gelen askerlerin fedakârlığını öğrenen bireylerin vatan sevgisi, fedakârlık ve dayanışma gibi ortak değerleri benimsediğinin; bunun toplumun birlik ve beraberliğini güçlendirdiğinin belirtilmesi **(2 puan)**
- IV. Kuşaktan kuşağa aktarma ve toplumun devamlılığı: Yusuf gibi gençlerin bu mirası öğrenip sorumluluk hissetmesinin bağımsızlığı koruma bilincinin sonraki kuşaklara aktarılmasını ve toplumun devamlılığını sağladığının belirtilmesi **(2 puan)**

Kısmi puan: Toplumsal fayda doğru belirtilir ancak kaynaklardan biriyle ilişkilendirilmezse her ölçüt için 1 puan verilir. Öğrenci aynı düşünceyi farklı sözcüklerle anlatırsa (ör. "millî kimlik", "toplumsal hafıza") ilgili ölçütten puan alır.

Örnek doğru cevap: 1.1. Yusuf, siperlerin birbirine çok yakın olduğunu görünce askerlerin aylarca ölümle burun buruna yaşadığını düşünmüş ve kendini onların yerine koymuştur; yani tarihsel empati kurmuştur. Şehitlikte kendi ilçesinden askerlerin adlarını görünce bu topraklara daha çok bağlanmış, aidiyet duygusu güçlenmiştir. Ayrıca rehberin anlattıklarını kitaplarla karşılaştırarak araştırma ve sorgulama becerisini geliştirmiştir. 1.2. Atatürk, bu toprakların vatan olarak kalmasını Mehmetçik'in kurduğu en büyük anıt olarak görür; bunu bilen bir toplum bağımsızlığın değerini kavrar ve millî bilinci güçlenir. Gezi ve anma törenleriyle Çanakkale Savaşları toplumun ortak hafızasında yaşar; Yusuf'un kendi ilçesinden şehitlerin adlarını görmesi bu geçmişin hepimize ait olduğunu gösterir. Yurdun her

yerinden gelen askerlerin fedakârlığını öğrenen bireyler vatan sevgisi ve dayanışma gibi değerleri benimser, bu da birlik ve beraberliği güçlendirir. Bu mirası öğrenen gençler onu korumayı görev sayar ve sonraki kuşaklara aktarır; böylece toplumun devamlılığı sağlanır.

Yanlış cevap: Gezinin yalnızca eğlence ya da tatil olarak değerlendirilmesi; "Tarih öğrenmek bir milletin diğer milletlerden üstün olduğunu gösterir." gibi tarih öğrenmenin amacıyla bağdaşmayan ifadeler; 1.1'de bireysel kazanımlar yerine yalnızca toplumsal faydaların sıralanması; kaynaklarla ilgisi olmayan genel cümleler. Bu tür ifadeler puan almaz; cevabın doğru bölümleri ilgili ölçütlere göre puanlanır. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

2.1. **(4 puan)**

- Birinci cümlede köprünün geçmişinin verilmesi: Osmanlı Dönemi'nde (1566'da) yapılan ve iki yakadaki toplulukları birbirine bağlayan köprünün 1993'te savaş sırasında yıkıldığı **(2 puan)**
- İkinci cümlede yeniden yapımın ve anlamının verilmesi: Köprünün XVI. yüzyıldaki yapım yöntemleri araştırılarak aslına uygun biçimde yeniden yapıldığı, 2004'te açıldığı ve bugün barış içinde birlikte yaşamanın simgesi sayıldığı **(2 puan)**

Kısmi puan: Metindeki cümleler aynen aktarılırsa ya da özet ikiden fazla cümleyle yazılıp ana fikri doğru verirse en fazla 2 puan verilir. Metinde olmayan bilgi eklenirse ya da olaylar arasındaki ilişki bozulursa ilgili ölçüt için puan verilmez.

2.2. **(4 puan)**

- Ortak kimlik ve aidiyet: Yüzyıllardır şehrin simgesi olan köprünün aslına uygun yeniden yapılmasıyla Mostar halkının ortak geçmişiyle bağının yeniden kurulduğunun, şehre ve geçmişine aidiyet duygusunun güçlendiğinin belirtilmesi **(2 puan)**
- Barış ve birlikte yaşama: Savaşta yıkılan ortak bir eserin yeniden yapılmasının, savaşın yol açtığı yıkımdan ders çıkararak farklı toplulukların barış içinde birlikte yaşama isteğini güçlendirdiğinin belirtilmesi **(2 puan)**

Not: "Kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması" biçimindeki açıklama, köprünün toplulukları birbirine bağlayan ortak bir miras olduğu vurgulanırsa ikinci ölçüt için kabul edilir.

2.3. **(6 puan)**

- Bireye faydası: Geçmişine ve köklerine sahip çıkma bilinci kazanma, aidiyet duygusunun gelişmesi ya da farklı kültürlere ait eserleri tanıyarak saygı ve hoşgörü geliştirme; faydanın kaynaklardan bir örnekle ilişkilendirilmesi **(3 puan)**
- Topluma faydası: Kültürel mirasın korunarak gelecek kuşaklara aktarılması ya da ortak eserlerin toplulukları birbirine bağlayarak birlik ve barışı güçlendirmesi; faydanın kaynaklardan bir örnekle ilişkilendirilmesi (ör. broşun iade edilerek müzede sergilenmesi, köprünün yeniden yapılması) **(3 puan)**

Kısmi puan: Fayda doğru belirtilir ancak kaynaklarla ilişkilendirilmezse her biri için 2 puan verilir.

Örnek doğru cevap: 2.1. Kanuni Dönemi'nde 1566'da yapılan ve Neretva Nehri'nin iki yakasındaki toplulukları birbirine bağlayan Mostar Köprüsü, 1993'te Bosna Savaşı sırasında yıkıldı. Savaştan sonra uzmanlar köprünün eski yapım yöntemlerini araştırarak onu aslına uygun biçimde yeniden yaptı; 2004'te açılan köprü bugün barış içinde birlikte yaşamanın simgesi kabul ediliyor. 2.2. Köprü yüzyıllardır şehrin simgesi olduğu için aslına uygun yapılması, Mostar halkının ortak geçmişiyle bağını yeniden kurmuş ve

şehre aidiyet duygusunu güçlendirmiştir. Ayrıca savaşta yıkılan ortak bir eserin yeniden yapılması, savaşın yıkımından ders çıkarıldığını gösterir ve farklı toplulukların barış içinde yaşama isteğini güçlendirir. 2.3. Geçmişe ait eserleri tanıyan birey, Kanatlı Denizatı Broşu'nun Türkiye'ye geri getirilmesi örneğindeki gibi kendi geçmişine sahip çıkmayı öğrenir ve aidiyet duygusu gelişir. Toplum açısından ise Mostar Köprüsü'nün yeniden yapılmasında olduğu gibi kültürel miras korunarak gelecek kuşaklara aktarılır ve ortak eserler toplulukları birbirine bağlar.

Yanlış cevap: 2.1'de metinde olmayan bilgilerin eklenmesi (ör. köprünün bir depremde yıkıldığının yazılması) ya da yalnızca köprünün yapıldığı yılın yazılması; faydanın tarih öğrenmeyle ilişkisi kurulmadan yalnızca turizm geliriyle açıklanması; 2.3'te bireysel ve toplumsal faydanın ayırt edilmemesi. Bu cevaplar ilgili ölçütten puan almaz; cevabın doğru bölümleri ilgili ölçütlere göre puanlanır. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

3.1. **(5 puan)** Özette aşağıdaki unsurların, metnin anlamı bozulmadan ve öğrencinin kendi cümleleriyle verilmesi beklenir; her unsur 1 puandır.

- Nuri Bey'in çocukluğunu 1960'lı ve 1970'li yıllarda bir köyde geçirdiği **(1 puan)**
- Evlerde elektrik olmadığı için gaz lambası kullanıldığı, ödevlerin bu ışıkta yapıldığı **(1 puan)**
- Suyun köy çeşmesinden taşındığı ve kışın bunun çok zor olduğu **(1 puan)**
- Köyde radyonun az bulunduğu, televizyonu ilk kez ortaokul için gittiği kasabada gördüğü **(1 puan)**
- Köye elektriğin, Nuri Bey askerden döndükten sonra geldiği ve bunun büyük sevinç yarattığı **(1 puan)**

Kısmi puan: Metin aynen aktarılırsa en fazla 2 puan verilir. Metinde olmayan bilgi eklenirse ya da olayların sırası ve ilişkisi bozulursa ilgili unsur için puan verilmez.

3.2. **(5 puan)**

- Birinci ifadenin (ör. "ödevlerimi onun titrek ışığında yapardım", "kış sabahları çeşmenin başında sıra beklerken ellerimiz donardı") yazılarak yansıttığı yaşam koşulunun ya da duygunun (zorluk, yoksunluk, sabır) açıklanması **(2 puan)**
- İkinci ifadenin (ör. "İlk ampul yandığında annem sevinçten ağlamıştı.", "siyah beyaz ekranın önünde nefesimizi tutup izlemiştik") yazılarak yansıttığı duygunun (sevinç, heyecan, merak) açıklanması **(2 puan)**
- Tarihsel empatinin, Ece'nin kendini o dönemin koşulları içinde köyde yaşayan insanların yerine koyarak onların duygularını anlaması olduğunun; geçmişin bugünün imkânlarıyla yargılanmaması gerektiğinin belirtilmesi **(1 puan)**

3.3. **(4 puan)** Aşağıdakilerden herhangi ikisi; her biri 2 puandır.

- Geçmiş ile bugün arasında bağ kurma: Bugün sahip olduğu elektrik, su ve iletişim imkânlarının yakın geçmişte nasıl kazanıldığını kavraması **(2 puan)**
- Kuşaklar arası anlayış ve empati: Dedesinin ve onun kuşağının yaşadıklarını anlayarak onlara karşı saygı ve anlayış geliştirmesi **(2 puan)**
- Kimlik ve aidiyet: Ailesinin ve köyünün geçmişini öğrenerek köklerini tanıması **(2 puan)**
- Araştırma becerisi: Sözlü kaynaklardan yararlanarak soru sorma, dinleme ve not alma becerisinin gelişmesi **(2 puan)**

3.4. **(6 puan)**

- I. Görüşe katılınmadığının belirtilerek Nuri Bey'in anılarının, Kaynak A'da belirtildiği gibi nüfusunun büyük bölümü köylerde yaşayan bir ülkenin ortak deneyimini yansıttığının; bu anıları öğrenmenin toplumun yakın geçmişte geçirdiği değişimi anlamayı ve bugünü anlamlandırmayı sağladığının açıklanması **(2 puan)**
- II. Kuşaklar arası anlayış ve dayanışma: Gençlerin büyüklerinin yaşadığı zorlukları öğrenmesinin farklı kuşakların birbirini anlamasını kolaylaştırdığının, toplumda saygı ve dayanışmayı güçlendirdiğinin açıklanması **(2 puan)**
- III. Geçmişten ders çıkarma ve geleceğe yön verme: Elektrik ve su gibi hizmetlerin emekle ve görece kısa bir sürede kazanıldığını bilen toplumun bu kaynakları daha bilinçli kullanacağının ya da bu tür hizmetlerle ilgili geleceğe yönelik daha doğru kararlar alabileceğinin açıklanması **(2 puan)**

Kısmi puan: Görüşe katılınmadığı yazılır ancak gerekçe gösterilmezse 1 puan verilir. Öğrenci aynı düşünceyi farklı sözcüklerle anlatırsa (ör. "toplumsal hafıza", "ortak hafıza") ilgili ölçütten puan alır.

Örnek doğru cevap: 3.1. Nuri Bey çocukluğunu 1960'lı ve 1970'li yıllarda bir köyde geçirmiştir. O yıllarda evlerinde elektrik olmadığı için ödevlerini gaz lambasının ışığında yapmış, suyu köy çeşmesinden taşımışlardır; bu iş özellikle kışın çok zordur. Köyde yalnızca muhtarın evinde radyo vardır; Nuri Bey televizyonu ilk kez ortaokul için gittiği kasabada görmüştür. Köylerine elektrik o askerden döndükten sonra gelmiş, ilk ampul yandığında ailesi büyük sevinç yaşamıştır. 3.2. "Ödevlerimi onun titrek ışığında yapardım." ifadesi, elektriksiz bir evde ders çalışmanın ne kadar zor olduğunu hissettirir. "İlk ampul yandığında annem sevinçten ağlamıştı." ifadesi ise elektriğin o yıllarda köylüler için ne büyük bir değişim olduğunu ve yaşanan sevinci anlamamı sağlar. Ece bu ifadeler sayesinde kendini o dönemin koşullarında köyde yaşayan insanların yerine koyabilir. 3.3. Ece, bugün kolayca kullandığı elektriğin ve suyun yakın geçmişte nasıl kazanıldığını öğrenerek geçmişle bugün arasında bağ kurar. Ayrıca dedesinin kuşağının yaşadığı zorlukları anlayarak onlara karşı saygı ve anlayış geliştirir. 3.4. Bu görüşe katılmıyorum. Nuri Bey'in anıları, nüfusun üçte ikisinin köylerde yaşadığı bir ülkede milyonlarca insanın ortak deneyimidir; bu anıları öğrenmek toplumun kısa sürede nasıl değiştiğini anlamamızı ve bugünkü yaşamımızı anlamlandırmamızı sağlar. Gençler büyüklerinin yaşadığı zorlukları öğrendikçe kuşaklar birbirini daha iyi anlar ve toplumda dayanışma güçlenir. Ayrıca elektriğin ve suyun ne kadar emekle kazanıldığını bilen bir toplum bu kaynakları daha bilinçli kullanır.

Yanlış cevap: 3.1'de görüşmenin tek cümleyle (ör. "Dedesi köyde yaşadı.") geçiştirilmesi ya da metinde olmayan bilgilerin eklenmesi (bu durumda yalnızca doğru verilen unsurlar puanlanır); 3.2'de empatinin "dedesine acımak" olarak açıklanması ya da geçmişin bugünün imkânlarıyla küçümsenmesi; 3.4'te öğrencinin görüşünün gerekçesiz olarak doğru kabul edilmesi. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

Yanlış bilgi içeren cümleler III, V ve VIII. cümlelerdir. Her cümlenin tespiti 1 puan, düzeltilmesi 3 puandır (her cümle için 1 + 3 = 4 puan, toplam 12 puan).

- III. cümle (1 + 3 puan): Tarihin konusu insandır; tarih, geçmişte yaşamış insanların ve toplumların faaliyetlerini inceler. İnsan yaşamıyla bağı olmayan doğa olayları (yanardağ püskürmeleri, gök cisimlerinin oluşumu) tarihin değil, jeoloji ve astronomi gibi bilimlerin konusudur. Doğa olayları ancak insanları ve toplumları etkileyen sonuçlarıyla tarihin konusu olabilir.
- V. cümle (1 + 3 puan): Değişim ve süreklilik tarihte bir arada bulunur. Bir toplumda aynı dönemde bazı unsurlar değişirken bazıları (ör. dil, gelenekler) varlığını sürdürebilir; tarihçiler değişimin içindeki sürekliliği de araştırır.
- VIII. cümle (1 + 3 puan): Bu çağ ayrımı, Avrupa'daki gelişmeler dikkate alınarak yapılmış, Avrupa merkezli bir sınıflandırmadır; bütün toplumların tarihine aynı biçimde uygulanamaz. Farklı toplumların tarihi, kendi tarihlerindeki önemli gelişmelere göre farklı biçimlerde dönemlere ayrılabilir.

Kısmi puan: Düzeltme yalnızca cümleyi olumsuz yapmakla sınırlı kalır ve doğru bilgiyi açıklamazsa (ör. "Doğa olayları tarihçinin araştırma alanına girmez.") o cümlenin düzeltmesi için 1 puan verilir. V. cümlede "Değişim ve süreklilik aynı dönemde bir arada bulunabilir.", VIII. cümlede "Bu çağ ayrımı Avrupa merkezlidir, bütün toplumlar için geçerli değildir." biçimindeki kısa ama doğru düzeltmelere tam puan verilir.

Not: Doğru bilgi içeren cümlelerden (I, II, IV, VI, VII) birini yanlış olarak gösteren öğrenciye o cümle için puan verilmez; doğru tespit ve düzeltmelerinin puanı kesilmez.

Örnek doğru cevap: III. cümle yanlıştır. Doğrusu: Tarihin konusu insandır; insan yaşamıyla ilgisi olmayan doğa olayları tarihin değil, astronomi ve jeoloji gibi bilimlerin konusudur, doğa olayları ancak toplumları etkileyen sonuçlarıyla tarihe konu olur. V. cümle yanlıştır. Doğrusu: Değişim ve süreklilik bir arada bulunur; bir toplumda bazı unsurlar değişirken bazıları aynı kalabilir. VIII. cümle yanlıştır. Doğrusu: Bu çağ ayrımı Avrupa'daki gelişmelere göre yapılmış, Avrupa merkezli bir sınıflandırmadır ve her toplumun tarihine aynı biçimde uygulanamaz.

Yanlış cevap: Yalnızca doğru cümlelerin (I, II, IV, VI, VII) yanlış olarak gösterilmesi; yanlış cümlelerin numaralarının yazılıp düzeltilmemesi (bu durumda yalnızca tespit puanı verilir) ya da düzeltmenin yine yanlış bilgi içermesi (ör. "Tarih yalnızca savaşları ve hükümdarları inceler.", "Çağlar her toplumda aynı yılda başlar ve biter."). Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

5.1. **(6 puan)** Aşağıdakilerden herhangi ikisi; her biri 3 puandır.

- Gerçek bir yolculuğa dayanıp dayanmadığı tartışılan destan anlatılarının, Newfoundland'daki kazılarla doğrulanması; Vikinglerin Kolomb'dan yaklaşık beş yüzyıl önce Amerika'ya ulaştığının kanıtlanması **(3 puan)**
- Vikinglerin Amerika'ya ulaştığının belgesi sayılan haritanın, mürekkep incelemeleriyle sahte olduğunun anlaşılması **(3 puan)**
- Destanlarda "yaklaşık 1000 yılı" olarak geçen yolculuk zamanının, ahşap parçaların incelenmesiyle Vikinglerin 1021 yılında bu yerleşimde bulunduğu biçiminde kesin bir tarihe bağlanması **(3 puan)**
- Ceviz kabuklarının bulunmasıyla Vikinglerin yalnızca Newfoundland'a değil, daha güneydeki bölgelere de gitmiş olabileceği yorumunun ortaya çıkması **(3 puan)**

Kısmi puan: Örnek doğru verilir ancak bilginin nasıl değiştiği (önceki ve sonraki bilgi) açıklanmazsa 1 puan verilir.

5.2. **(5 puan)**

- Haritayı tanıtanların, haritanın nereden geldiğini sorgulamadan ve mürekkebini incelemeden onu önemli bir belge olarak kabul ettiklerinin; bu nedenle yıllarca yanlış bir bilginin yayıldığının belirtilmesi **(2 puan)**
- Ingstad çiftinin destanları kesin bilgi olarak değil ipucu olarak kullanıp sahada sistemli bir araştırma ve kazı yaparak somut kanıtlara ulaştığının; böylece bilginin kanıta dayandırıldığının belirtilmesi **(2 puan)**
- Araştırmacının izlediği yöntemin, kaynakları sorgulama biçiminin ve bakış açısının tarihsel bilginin doğruluğunu ve nasıl şekilleneceğini etkilediği sonucuna ulaşılması **(1 puan)**

5.3. **(3 puan)** Destan (saga) – sözlü kaynak; yazıya geçirildiği için "yazılı kaynak" cevabı da kabul edilir **(1 puan)**, harita – sesli ve görüntülü kaynak; "görsel" ya da "yazılı belge" cevabı da kabul edilir **(1 puan)**, ev kalıntıları, demir perçinler, bronz iğne, ceviz kabukları ya da ahşap parçalar – eşya ve nesneler, arkeolojik buluntu **(1 puan)**.

5.4. **(6 puan)**

- Tarihsel olayların geçmişte bir kez yaşandığının; Vikinglerin yolculuğu gibi bir olayın fen bilimlerindeki gibi laboratuvarda tekrar edilemeyeceğinin ve doğrudan gözlemlenemeyeceğinin belirtilmesi **(2 puan)**
- Laboratuvar incelemelerinin yalnızca nesneler hakkında (mürekkebin ya da ahşabın yaşı ve özellikleri) veri sağladığının; bu verilerin geçmişteki olaylarla ilişkilendirilmesinin, tarihçinin destan ve kalıntılar gibi eksik ve parçalı kanıtlardan yaptığı çıkarım ve yorumlara dayandığının; bu yüzden Vinland'ın yeri gibi konularda farklı yorumların ortaya çıkabileceğinin belirtilmesi **(2 puan)**
- Tarihsel bilginin kesin yasalara dayanmadığının, tarihte mutlak doğru bulunmadığının; yeni kanıtlar bulundukça bilginin değişebileceğinin (ör. haritanın önce belge sanılıp sonra sahte olduğunun anlaşılması) belirtilmesi **(2 puan)**

Örnek doğru cevap: 5.1. Destanlardaki Vinland yolculuğunun gerçek olup olmadığı uzun süre tartışılmıştır; Newfoundland'daki kazılarda bulunan ev kalıntıları Vikinglerin Kolomb'dan yaklaşık beş yüzyıl önce Amerika'ya ulaştığını kanıtlamıştır. Ayrıca 1965'te Vikinglerin yolculuğunun belgesi sayılan harita, mürekkep incelemeleriyle sahte çıkmıştır. 5.2. Haritayı tanıtanlar, nereden geldiği bilinmeyen ve mürekkebi incelenmemiş bir kaynağı sorgulamadan kabul etmiş, bu yüzden yıllarca yanlış bir bilgi yayılmıştır. Ingstad çifti ise destanları yalnızca bir ipucu olarak kullanmış, sahada araştırma ve kazı yaparak somut kanıtlara ulaşmıştır. Bu durum, araştırmacının yönteminin ve kaynağı sorgulama biçiminin tarihsel bilginin doğruluğunu doğrudan etkilediğini gösterir. 5.3. Destan sözlü kaynak, harita sesli ve görüntülü kaynak, ev kalıntıları ve perçinler eşya ve nesneler türündedir. 5.4. Bu görüş yanlıştır. Vikinglerin yolculuğu geçmişte bir kez yaşanmıştır; laboratuvarda tekrar edilemez ve gözlemlenemez. Laboratuvar incelemeleri yalnızca mürekkebin ya da ahşabın yaşını gösterir; bu bilgileri geçmişteki olaylarla ilişkilendirmek, tarihçinin eksik kanıtlardan yaptığı yorumlara dayanır. Bu yüzden Vinland'ın yeri konusunda farklı yorumlar vardır. Tarihsel bilgi kesin yasalara dayanmaz; haritanın sahte çıkmasında olduğu gibi yeni kanıtlarla değişebilir.

Yanlış cevap: 5.1'de metinde yer almayan ya da bilginin değişmesiyle ilgisi olmayan örneklerin yazılması; 5.2'de haritayı tanıtanların yönteminin "en güvenilir yöntem" olarak değerlendirilmesi; 5.3'te kaynak yerine kişi adlarının (Helge Ingstad, Kristof Kolomb) yazılması; 5.4'te "Tarihçiler yeterince

çalışmadığı için Vinland'ın yeri bilinmiyor." ya da "Tarihsel bilgi de fen bilimleri gibi deneyle kanıtlanır." gibi cevaplar. Bu cevaplar ilgili ölçütten puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. Doğru cevap:

6.1. **(8 puan)**

- Tetikleyici neden: 24 Ekim 1929'da New York Borsası'nda hisse senedi fiyatlarının hızla düşmeye başlaması, borsanın çökmesi **(2 puan)**
- Arka plan nedenleri **(6 puan)**: Aşağıdakilerden herhangi üçünün yazılması; her biri 2 puandır. (a) Üretimin hızla artmasına karşın ücretlerin aynı ölçüde artmaması ve satılamayan malların depolarda birikmesi (aşırı üretim, talep yetersizliği); (b) ülke gelirinin nüfusun küçük bir kesiminde toplanması (gelir dağılımındaki dengesizlik); (c) tarım ürünlerinin fiyatlarının düşmesi ve çiftçilerin borçlarını ödeyemez duruma gelmesi; (d) bankalardan kredi alınarak hisse senedi satın alınması ve fiyatların şirketlerin gerçek değerinin çok üzerine çıkması.

Kısmi puan: Tetikleyici neden doğru yönde belirtilir ancak hangi gelişmenin kastedildiği açık değilse (ör. yalnızca "ekonomi çöktü" yazılırsa) 1 puan verilir. Bankaların iflası, fabrikaların kapanması ve işsizliğin artması bunalımın sonuçlarıdır; neden olarak yazılırsa ilgili ölçütten puan verilmez.

6.2. **(4 puan)**

- Görüşe katılınmadığının ya da görüşün eksik olduğunun belirtilmesi **(1 puan)**
- Borsanın çöküşünün bunalımı başlatan tetikleyici neden olduğunun; ancak aşırı üretim, gelir dengesizliği, tarımdaki sorunlar ve kredili hisse alımı gibi arka plan nedenlerinin ekonomiyi zaten kırılgan hâle getirdiğinin; bu nedenler olmasaydı borsadaki düşüşün dünya çapında bir bunalıma dönüşmeyeceğinin ya da bu nedenler sürdüğü için borsa çökmese bile başka bir gelişmenin bunalımı başlatabileceğinin açıklanması **(2 puan)**
- Tarihsel olayların genellikle birden fazla nedeni olduğunun; Kaynak A'ya göre tarihçinin "niçin" sorusunu tek bir cevapla bitirmeyip sorgulamayı sürdürmesi gerektiğinin belirtilmesi **(1 puan)**

6.3. **(4 puan)**

- Borsadaki çöküşün belirli bir yerde (New York) ve belirli bir zamanda (24 Ekim 1929) meydana gelen somut ve özel bir gelişme olduğu için tarihsel olay olduğunun belirtilmesi **(2 puan)**
- Sanayileşmenin başlangıcı ve bitişi kesin olmayan, uzun bir zamana ve geniş bir alana yayılan soyut ve genel bir süreç olduğu için tarihsel olgu olduğunun belirtilmesi **(2 puan)**

Kısmi puan: Kavramlar doğru eşleştirilir ancak gerekçe yazılmazsa her biri için 1 puan verilir.

6.4. **(4 puan)**

- Arşivcinin geçmişe ait belgeleri (ör. 1929'daki borsa fiyatlarını, iflas eden bankaların ve kapanan fabrikaların kayıtlarını) koruyup bugüne taşıdığının; tarihçinin ise bu bilgilerle yetinmeyip "Borsa neden çöktü?", "Bunalım neden bütün dünyaya yayıldı?" gibi niçin sorularını sorarak nedenleri araştırdığının Kaynak B'den bir örnekle açıklanması **(2 puan)**
- Tarihçinin olaylar arasında bağlantı kurduğunun (ör. kredili hisse alımı → fiyatların gerçek değerin üzerine çıkması → borsanın çökmesi → bankaların iflası → işsizlik → bunalımın dünyaya yayılması); böylece olayları kopuk bilgiler olmaktan çıkarıp açıklayan ve yorumlayan anlamlı bir bütün oluşturduğunun belirtilmesi **(2 puan)**

Örnek doğru cevap: 6.1. Tetikleyici neden, 24 Ekim 1929'da New York Borsası'nda hisse senedi fiyatlarının hızla düşmeye başlamasıdır. Arka plan nedenleri ise üretimin artmasına karşın ücretlerin aynı ölçüde artmaması yüzünden malların satılamaması, tarım ürünleri fiyatlarının düşmesiyle çiftçilerin borç batağına girmesi ve insanların kredi alarak hisse senedi satın alması sonucunda fiyatların şirketlerin gerçek değerinin çok üzerine çıkmasıdır. 6.2. Ali'nin görüşüne katılmıyorum. Borsanın çökmesi bunalımı başlatan tetikleyici nedendir. Ancak satılamayan mallar, borçlu çiftçiler ve kredili hisse alımı ekonomiyi zaten kırılgan hâle getirmişti; bu nedenler olmasaydı borsadaki düşüş dünya çapında bir bunalıma dönüşmezdi. Tarihsel olayların genellikle birden fazla nedeni vardır; bu yüzden tarihçi "niçin" sorusunu sormayı sürdürmelidir. 6.3. Borsadaki çöküş, New York'ta ve 24 Ekim 1929'da yaşanan somut ve özel bir gelişme olduğu için tarihsel olaydır. Sanayileşme ise başlangıcı ve bitişi kesin olmayan, uzun bir süreye ve geniş bir alana yayılan soyut ve genel bir süreç olduğu için tarihsel olgudur. 6.4. Bir arşivci 1929'da kapanan bankaların ve borsa fiyatlarının kayıtlarını saklar ve bugüne ulaştırır. Tarihçi ise "Borsa neden çöktü?" diye sorar; kredili hisse alımının fiyatları gerçek değerin üzerine çıkardığını, çöküşün bankaları batırdığını ve işsizliği artırdığını birbirine bağlayarak açıklar. Böylece olaylar kopuk bilgiler olmaktan çıkar, anlamlı bir bütün hâline gelir.

Yanlış cevap: Tetikleyici neden olarak kredili hisse alımının ya da aşırı üretimin gösterilmesi; arka plan nedeni olarak bunalımın sonuçlarının (banka iflasları, işsizlik) yazılması; 6.2'de Ali'nin görüşünün gerekçesiz olarak doğru kabul edilmesi; 6.3'te borsadaki çöküşün olgu, sanayileşmenin olay olarak nitelendirilmesi; 6.4'te "Tarihçi ile arşivci aynı işi yapar." ya da "Tarihçi yalnızca olayların tarihlerini ezberler." gibi cevaplar. Bu cevaplar ilgili ölçütten puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.